

24.11.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle

Asia: HE 146/2021 vp - Pakolaisneuvonnan vuoden 2022 rahoitustarpeet ja rahoituksen riittävyys

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto

Pakolaisneuvonta kiittää lausuntopyynnöstä koskien järjestön rahoitustarpeita ja rahoituksen riittävyttä.

Taustaa

Pakolaisneuvonta ry on toiminut vuodesta 1988 pakolaisten ja ulkomaalaisten aseman parantamiseksi Suomessa. Toiminta käynnistyi alun perin yhteisvastuukeräyksen tuella, ja järjestöä oli perustamassa laaja joukko kansalaisyhteiskunnan toimijoita kirkosta ja yliopilasliikkeestä järjestöihin.

Toiminnan alusta lähtien järjestö on erikoistunut ulkomaalaisille, erityisesti turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja haavoittuvassa oleville annettavaan oikeudelliseen neuvontaan ja oikeusavun tarjoamiseen. Perinteisesti valtaosa toiminnasta on ollut turvapaikanhakijoiden ja muiden ulkomaalaisten avustamista hakemusvaiheessa sekä tuomioistuimissa ja sitä kautta hyvin konkreettista työtä näiden ihmisten oikeuksien toteutumisen varmistamiseksi.

Myös järjestön rahoitus on perustunut pitkälti avustamisesta saatuihin korvauksiin, vuodesta 2012 lähtien pääosin julkisen oikeusavun kautta maksettuihin oikeusapupalkkioihin. Tällä rahoituksella katettiin käytännössä pitkään myös järjestön tekemä muu asiantuntijatyö, muun muassa panostaminen osaltaan Suomen ja EU-tason turvapaikka- ja ulkomaalaisasioita koskevaan lainsäädännön kehittämiseen sekä eri toimijoiden, kuten kuntien ja järjestöjen työntekijöiden tai esimerkiksi muiden juristien kouluttamiseen.

Vuonna 2016 turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan ja ennen kaikkea oikeusapuun tehdyt muutokset johtivat kuitenkin järjestön perustoiminnan eli lakipalveluiden tarjoamisen tappiollisuuteen. Vaikka kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa maksettavat julkisen oikeusavun palkkiot palautettiin elokuun alusta lähtien muiden asiaryhmien tavoin tunterustaisiksi, tulee toiminta kokonaisuudessaan olemaan tappiollista edelleen kuluvaan vuonna.

Järjestön muun toiminnan ja samalla rahoituksen osuus on kasvanut viime vuosina. Osuuden kasvu johtuu ennen kaikkea lakipalveluiden tuottojen tippumisesta, vaikka saadut avustukset ovat viime vuosina kasvaneet ja myös omaa varainhankintaa on käynnistetty. Saaduilla avustuksilla järjestö tarjoaa päivittäin maksutonta oikeudellista

neuvontaa ulkomaalaisasioissa niin suoraan ulkomaalaisille kuin heitä työssään kohtaville. Neuvontayhteydenottoja nk. yleisneuvontaan tulee vuosittain yli 2500. Sen lisäksi neuvontaa annetaan kohdennetusti ihmiskaupan uhreille sekä paperittomille.

Erityisenä vaikuttamisen muotona Pakolaisneuvonta myös vie tarvittaessa kansainväliseen suojeluun ja perheenyhdistämiseen liittyviä asioita ylikansallisiin instansseihin. Tällä hetkellä vireillä on yhteensä kahdeksan tapausta YK:n kidutuksen vastaisessa, lapsen oikeuksien komiteassa sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. Tähän toimintaan ei rahoitusta ole, oikeusavun myöntäminen on epävarmaa eikä mahdollisesti myönnettävä oikeusapu kata kaikkia kustannuksia.

Vuoden 2022 rahoitus ja sen riittävyys

Pakolaisneuvonnan perinteisen ydintoiminnan eli oikeusapupalveluiden tulos odotetaan saatavan tasapainotettua vuoden 2022 aikana, vaikka yhdistyksen talousarvion mukaan lakipalveluiden tulos jää kuitenkin siitä huolimatta alijäämäiseksi. Taustalla on ennen kaikkea odotus siitä, että erityisesti ennen elokuussa 2021 voimaantullutta lakimuutosta laskutettujen ja vuosien viiveellä maksatukseen siirtyvien palkkioiden leikkaukset todennäköisesti edelleen aiheuttavat luottatappioita myös tulevana vuonna¹. Toisaalta lähinnä julkisista oikeusapupalkkioista muodostuvien tuottojen ei odoteta tuottavan ylijäämää tulevaisuudessakaan eikä näin ollen jatkossakaan pystytä järjestöpuolen työtä kattamaan lakipalveluiden tuotoilla kuten aiemmin, eli ennen vuotta 2016.

Vuodelle 2022 haetuilla, vielä myöntämättömillä STEA:n ja Helsingin kaupungin avustuksilla katetaan ennen kaikkea kohdennettua järjestötoimintaa eli maksuttoman oikeudellisen neuvonnan tarjoamista eri kohderyhmille. Järjestön omaa varainhankintaa on käynnistetty syksystä 2019. Varainhankinnalla pystytään kattamaan järjestötoiminnan avustusten omavastuita.

Vuonna 2022 käytettäisiin valtion avustusta edelleen järjestötoiminnan vahvistamiseen, asiantuntijatyöhön ja viestintään.

Pia Lindfors
toiminnanjohtaja

Pakolaisneuvonta ry

¹ Julkisen oikeusavun kautta laskutetut palkkiot maksetaan avustajille vasta siinä vaiheessa, kun asian käsittely Maahanmuuttovirastossa tai tuomioistuimissa päättyy. Sekä hallinto- että valitusvaiheessa asioiden käsittely kestää jopa useita vuosia.